

Monitoring przyrody

Zintegrowany Monitoring Środowiska Przyrodniczego ma na celu rejestrację i analizę krótko i długookresowych zmian zachodzących w systemach ekologicznych pod wpływem zmian klimatu, zanieczyszczeń i innych przejawów ingerencji człowieka.

Stacja Bazowa Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Przyrodniczego „Roztocze” w Roztoczańskim Parku Narodowym, została powołana przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska 8 października 2010 r. Prowadzony monitoring w obszarze przyrody ożywionej i nieożywionej uwzględnia wyjątkową specyfikę regionu Roztocza - pogranicza przyrodniczego o znaczeniu europejskim.

Obszar badawczy Stacji Bazowej ZMŚP znajduje się w granicach Roztoczańskiego Parku Narodowego i jego otulinie z podziałem na trzy strefy:

- zlewni rzeki Świerszcz o powierzchni około 4 651 ha, gdzie prowadzone są kompleksowe pomiary w ramach programu podstawowego ZMŚP w oparciu o aparaturę i urządzenia badawcze zainstalowane w terenie i w laboratorium,
- zlewni cząstkowej rzeki Świerszcz (obejmującej ciek bez dopływów do profilu Malowany Most), która wyznaczona została na potrzeby bilansowania dopływu materii i energii z powietrza, opadów i wód powierzchniowych,
- otuliny zlewni badawczej, obejmującej cały obszar RPN oraz otulinę Parku, gdzie będą prowadzone badania w ramach programu podstawowego oraz badania w ramach programu rozszerzonego (zwłaszcza badania w ramach podsystemu monitoringu przyrody).

Głównym obiektem hydrograficznym obszaru badań jest rzeka Świerszcz, która ma długość 9,8 km, z tego 9 km w granicach RPN i jest prawie w całości ciekami śródleśnym. Obszar torfowisk, z którego wypływa Świerszcz to wododział Szumu wpadającego do Tanwi i Świerszcza stanowiącego prawobrzeżny dopływ rzeki Wieprz. Rzeka Świerszcz na przeważającej długości biegu ma naturalny charakter. Zasila ona 5 kompleksów zbiorników wodnych o sztucznej genezie: Staw Florianiecki, Czarny Staw, Stawy Echo (z kąpieliskiem udostępnianym do rekreacji), stawy układu wodno-pałacowego w Zwierzyńcu (odtworzone w latach 2010-2012) oraz Staw Kościelny. W aspekcie statusu ochronnego zlewni, około 40% jej powierzchni leży w granicach

Roztoczański Park Narodowy

Fot. P. Marczakowski

Roztoczańskiego Parku Narodowego i jednocześnie w obszarze o znaczeniu wspólnotowym sieci Natura 2000 Roztocze Środkowe PLH060017.

Pozostała część zawiera się w granicach otuliny RPN.

W całości znajduje się w obszarze specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 Roztocze PLB060012.

Zlewnia rzeki Świerszcz jest geoekosystemem, w którym stopień przekształceń antropogenicznych jeszcze w nieznanym stopniu wpływa na funkcjonowanie środowiska przyrodniczego. Realizacja programów pomiarowych, dotyczących podstawowych elementów środowiska przyrodniczego zlewni badawczej, pozwoli na poznanie niektórych mechanizmów funkcjonowania przyrody oraz zmian zachodzących w środowisku.

Program pomiarowo-badawczy Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Przyrodniczego realizowany w roku 2012 w Stacji Bazowej Roztocze obejmował następujący zakres:

- Program pomiarowy METEOROLOGIA – A1
- Program pomiarowy CHEMIZM POWIETRZA – B1

- Program pomiarowy CHEMIZM OPADÓW ATMOSFERYCZNYCH – C1
 - Program pomiarowy CHEMIZM OPADU PODKOPEWEGO – C2
 - Program pomiarowy CHEMIZM SPŁYWU PO PNIACH – C3
 - Program pomiarowy METALE CIĘŻKIE I SIARKA W POROSTACH – D1
 - Program pomiarowy ROZTWORY GLEBOWE – F1
 - Program pomiarowy WODY PODZIEMNE – F2
 - Program pomiarowy CHEMIZM OPADU ORGANICZNEGO – G2
 - Program pomiarowy WODY POWIERZCHNIOWE RZEKI – H1
 - Program pomiarowy USZKODZENIA DRZEW I DRZEWOSTANÓW – K1
 - Program pomiarowy EPIFITY NADRZEWNE – M1
 - Program pomiarowy FAUNA EPIGEICZNA – O1
- Programy pomiarowe ZMŚP realizowane w Stacji Bazowej Roztocze są powiązane z monitoringiem regionalnym województwa lubelskiego. W 2011 r. na terenie Roztoczańskiego Parku Narodowego wykonano badania i ocenę następujących komponentów środowiska: wód powierzchniowych i podziemnych oraz gleb i roślin, które pozwoliły określić stan wyjściowy badanych komponentów środowiska. Stacja monitoringu powietrza w Białym Słupie funkcjonująca w ramach Stacji Bazowej ZMŚP Roztocze włączona jest również do wojewódzkiego systemu oceny jakości powietrza. Wyniki pomiarów przesyłane są bezpośrednio na serwer stacji centralnej za pomocą systemu CS należącego do Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Następnie gromadzone w wojewódzkiej bazie danych JPOAT, skąd w wymaganych prawem terminach przekazywane są do bazy krajowej administrowanej przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie zasilając zasoby państwowego monitoringu środowiska.

Literatura:

Stachyra P., Grabowski T., Kaszewski B. M. (red.) 2013 msc. Raport z realizacji programu badawczo-pomiarowego Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Przyrodniczego w Stacji Bazowej Roztocze Roztoczańskiego Parku Narodowego w roku 2012. Roztoczański Park Narodowy, Stacja Bazowa ZMŚP Roztocze. Zwierzyniec.